

Hoe te handelen na een positieve uitslag van het voederkransonderzoek?

Peter Elshout

Voederkransonderzoek heeft ons een aantal perspectieven geboden om een klinische uitbraak van AVB vóór te zijn. Omdat in het verleden de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (RVV) alleen bij het waarnemen van klinische verschijnselen van AVB een actieve medespeler was bij de bestrijding van deze ziekte, werd bij een positieve uitslag van een voederkransonderzoek de bal naar de gedupeerde imker teruggespeeld. Die kreeg alleen het dringende advies alles wat met bijen en bijenproducten in aanraking was geweest te ontsmetten. Gewoonlijk wist de imker zich dan geen raad wat met deze informatie te doen en liet hij/zij de nog niet klinisch zieke volken aan hun lot over. Als dan in het vroege voorjaar de volken dood waren, kreeg de imker bij de RVV geen gehoor. Onder constante druk van zijn collega imkers, worden uiteindelijk de volken opgeruimd. Waar de betreffende imker de besmette raten en kasten laat weet niemand. Als hij de liefde voor de bijenteelt boven zijn financieel verlies stelt, zal al het besmette materiaal in rook opgaan. Is zijn oordeel anders, dan is het in het minst ongunstige geval zeer waarschijnlijk dat er ergens t.g.v. dit besmet materiaal een nieuwe uitbraak van AVB te verwachten is. Bovenstaande is geen verzinzel maar een praktijkvoorbeeld dat zich een jaar (april 2000 tot april 2001) heeft voortgesleept. Zolang de imker de zwakste schakel is in de gezondheidszorg voor bijen en hij/zij ook niet de middelen en de kennis heeft adequaat op te treden, is de bestrijding van deze aangifteplichtige ziekte een geval van dweilen met de kraan open.

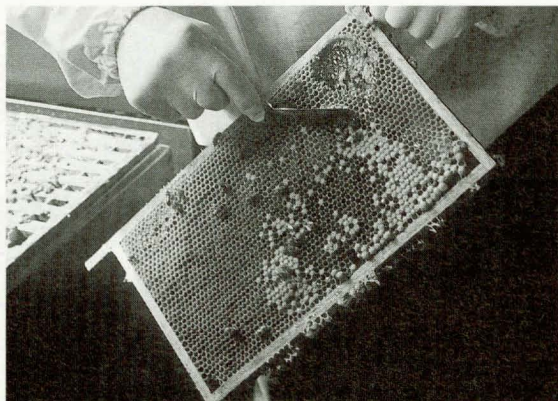

Een bijenvolk met ernstige besmetting door de imker aan zijn lot overgelaten. Foto's P. Elshout

Gelukkig is er nu door de sector een goed plan van aanpak opgesteld in samenspraak met de RVV en ID-Lelystad. Dat plan zal nu met de overheid (Ministerie van LNV) worden besproken, waarbij met name de meebetaling aan de maatregelen een heikel punt is, alsmede een eventuele registratieplicht om in geval van een uitbraak snel te kunnen handelen. Dat plan voorziet in de wens om ook volken te ruimen die ernstig besmet blijken met sporen van de ziekteverwekker. Dit omdat dergelijke volken potentieel een groot gevaar vormen voor de omgeving. Als dat plan werkelijkheid wordt, dan komt de RVV ook ingeval van een ernstige sporenbesmetting en blijft de imker zitten met de vraag; "Wat te doen met licht besmette volken?"

Hoe te handelen bij een lichte besmetting van het voederkransmonster?

Als een gering aantal vuilbroedsporen in een mengmonster worden waargenomen, houdt dat in dat één of meer volken van de stand contact hebben gehad met een besmet volk en de honing uit het zieke, verzwakte volk, of zelfs al dode volk, hebben geroofd. In dit geval is het raadzaam de imkers van alle bijenstanden in de omgeving te informeren en hun op de risico's te wijzen. De bron zal gevonden moeten worden om verdere besmetting te voorkomen. Overigens dient de gedupeerde imker ook bij zich zelf te rade te gaan met de vraag of hij niet zelf de besmetting heeft binnen gesleept door de aankoop van een besmet/ziek volk of besmette materialen. Bij een lichte besmetting met AVB-sporen in het voederkransmonster is er geen gevaar voor een klinische uitbraak, mits deze volken sterk zijn en er voldoende dracht is. Als de oorspronkelijke besmettingsbron kan worden opgespoord en verwijderd, zullen sterke volken alle sporen uit het volk verwijderen en weer gezond worden. Een goede dracht is uiterst belangrijk omdat hierdoor de poetsdrift wordt gestimuleerd. Daarnaast zal door het binnenkomen van de dracht een verdunning van de sporen optreden. De ziektekiemen worden als het ware in beheersbare hoeveelheden weggespoeld. Om verdere ontwikkeling van de besmetting of uitbreken van de ziekte te voorkomen zal de imker de volgende adviezen moeten opvolgen. Bij de eerstvolgende honinggoost dienen alle ramen met honing te worden geogost. Met deze

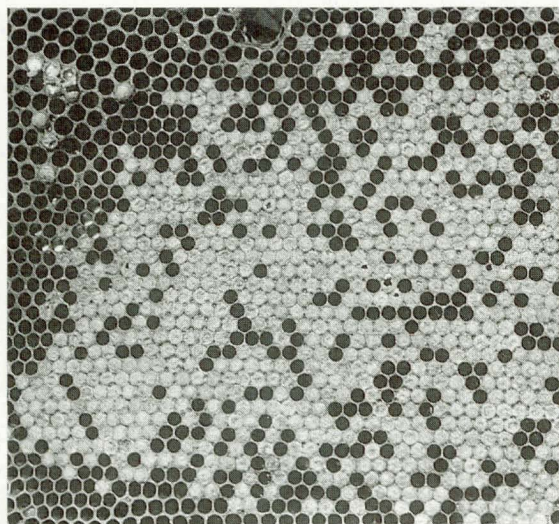
Het nemen van een voederkransmonster.

honingoogst worden veel vuilbroedsporen uit de volken genomen. Zorg dat minstens 50% van het ratenbestand vernieuwd wordt. Hierbij worden wederom veel sporen met de oude ramen uit de volken genomen. Smelt alle voorraadramen en leeggeslingerde raten. Hiermee wordt voorkomen dat bij teruggaaf van de raten, de volken wederom met vuilbroedsporen besmet worden. De uit deze raten gewonnen was is alleen nog geschikt voor de fabricage van kaarsen. Laat deze besmette was niet in het circuit van de fabricage van kunstraat terecht komen. Blijf altijd alert op veranderingen van het broed, een klinische uitbraak blijft mogelijk als de omstandigheden tegenzitten. Prikkel daarom in drachtarme perioden de volken met kleine hoeveelheden (1/4 l per dag) suikerwater 1:1 om de poetsdrift te stimuleren. Er moet in dit geval geen gebrek

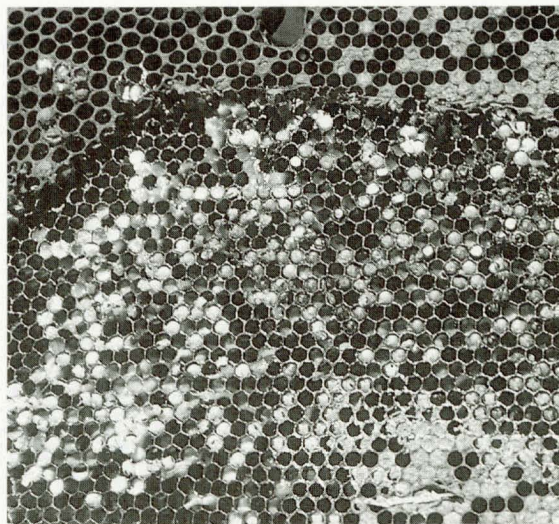
aan stuifmeel zijn om het kweken van kortlevende bijen te voorkomen. Bij een forse dracht zoals koolzaad en fruit, vindt er een ware sporenverdunding plaats waardoor de ziektekiemen nog maar weinig gevaar kunnen. Het reizen met deze lichtbesmette, sterke volken naar massadrachten is raadzaam, omdat dat genezend is. Voorkom te allen tijde roverij. Roverij is immers een van de oorzaken van de verspreiding van bijenziektes.

Prijskaartje

De overheid heeft al laten weten dat de sector dient mee te betalen aan de bestrijding van AVB. Als dat niet gebeurt, trekt de overheid zich terug en mag de imkerij het zelf opknappen. Bovendien zal de overheid dan geen gezondheidsverklaringen meer uitschrijven bij grensoverschrijdend verkeer met bijen, conform de EU-regeling. Dat is geen aantrekkelijk scenario. Dat brengt ons al gauw in de situatie dat stamping out geen optie meer is. Dan zullen we genoodzaakt zijn zelf zieke en zwaar besmette volken te ruimen en lastige ontsmettingsmaatregelen te nemen. En bovendien zullen we zelf de gebiedsscreening ter hand moeten nemen. Dan zijn we nog slechter af dan nu de imkers in Duitsland. Ook daar gaan steeds meer Bundesländer over tot het door de imkers laten meebetalen aan de bestrijdingsmaatregelen. Ook daar heeft men sedert kort een meldingsplicht (zeg maar een registratie) voor imkers. We zullen ons als imkers moeten realiseren dat aan alles een prijskaartje hangt.

Ogenschijnlijk goed ogend gesloten broed. Deze twee foto's zijn afkomstig van het Duitse instituut in Celle.

Hetzelfde broednest maar dan gekopt met een kartelmes. Vele dode, verkleurde dode larven in de cellen laten zien hoe ernstig dit niet klinisch zieke volk er in werkelijkheid aan toe is.